

Μακεδονικά

Τόμ. 22, Αρ. 1 (1982)

Δ. Σαμσάρη, Ο εξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή

Δ. Κανατσούλη

doi: [10.12681/makedonika.541](https://doi.org/10.12681/makedonika.541)

Copyright © 2014, Δ. Κανατσούλη

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κανατσούλη Δ. (1982). Δ. Σαμσάρη, Ο εξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή. *Μακεδονικά*, 22(1), 513–514. <https://doi.org/10.12681/makedonika.541>

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Δ. Σαμάρη, 'Ο εξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη 1980, 8ον, σ. 406.

'Η διατριβή αυτή αποτελεί για την ελληνική επιστήμη, λόγω της σφαιρικότητός της, ένα πραγματικό έργο ύποδομής για τις περαιτέρω θρακολογικές έρευνες, ενώ συγχρόνως καλύπτει ένα μενάλο κενό στη διεθνή θρακολογική βιβλιογραφία. Τό φαινόμενο του εξελληνισμού της Θράκης πέρασε άπαρατήρητο ως τώρα από τους Έλληνες έρευνητές που άσχολήθηκαν, τόσο από Ιστορική όσο κι από αρχαιολογική άποψη, με τό ελληνικό τμήμα της αρχαίας Θράκης. 'Από την άλλη μεριά πάλι οι Βούλγαροι επιστήμονες, που άσχολήθηκαν τόσο συστηματικά και έντατικά με την έρευνα της Βουλγαρικής Θράκης και έχουν αυτή τη στιγμή τό προβάδισμα στη «θρακολογία», άγνόησαν—προφανώς για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας—τό φαινόμενο του εξελληνισμού και έστρεψαν όλη τους την προσοχή στό να διογκώσουν τόν Ιστορικό ρόλο τών Θρακών κατά την αρχαιότητα. 'Αποτελεσμα της βουλγαρικής αυτής «στρατηγικής» ήταν να άρχίσει ή «θρακολογία» στά πρώτα κιόλας βήματα της διεθνοποίησής της να παίρνει ένα δρόμο που ξεφεύγει άρκετές φορές από τις σωστές κατευθύνσεις της άλλθινής επιστημονικής έρευνας. 'Ετσι ή εικόνα που δόθηκε ως τώρα για την αρχαία Θράκη ήταν μονόπλευρη και πολύ σκοτεινή, εξαιτίας του γεγονότος ότι άγνοήθηκε ό Ιστορικός ρόλος του Έλληνισμού της Θράκης. Με την παρούσα όμως διατριβή, όπου διερευνώνται συστηματικά και σφαιρικά οι ποικίλες σχέσεις (πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, θρησκευτικές, γλωσσικές κ.ά.) μεταξύ τών Έλλθνων και Θρακών, διαφωτίζεται πλήρως ή Ιστορία της Θράκης και άντιμετωπίζονται, οέ σωστές πιά βάσεις, ποικίλα προβλήματα της θρακικής Ιστορίας.

Με την προσπάθεια της διεισδυτικής διερεύνησης του προβλήματος του εξελληνισμού διαφωτίζονται παράλληλα πολλά άλλα προβλήματα της θρακικής Ιστορίας και δίνονται πλούσια νέα στοιχεία που άφορούν όλους τους τομείς της Ιστορικής έρευνας καθώς και τις βοηθητικές, τις συμπληρωματικές και τις συγγενικές επιστήμες της 'Αρχαίας 'Ιστορίας. 'Ετσι, όσον άφορά την Ιστορική γεωγραφία, ή διατριβή προσφέρει ένδιαφέροντα στοιχεία για τη γεωπολιτική και γεωστρατηγική σημασία τών θέσεων τών έλλθνικών άποικιών και γενικότερα της Θράκης, για την οικονομική και συγκοινωνιακή γεωγραφία (κυρίως για την οικονομική και πολιτιστική λειτουργία τών χειραίων και θαλάσσιων δρόμων της Θράκης), για την Ιστορική τοπογραφία (προσδιορισμός τών όρίων της επικράτειας τών έλλθνικών άποικιών, τοπογραφική σχέση μεταξύ τών θρακικών οικισμών και τών έλλθνικών άποικιών), καθώς και πολύτιμα στοιχεία για τη σημασία τών γεωγραφικών παραγόντων στην οικονομική και πολιτιστική ζωή τών Θρακών.

'Όσον άφορά την Ιστορική δημογραφία, ή διατριβή προσφέρει πολλά νέα στοιχεία για την έθνολογική σύνθεση του πληθυσμού της Θράκης, για την κινητικότητα του πληθυσμού (έξωτερική μετανάστευση, έποικισμοί, άποικισμοί), για τις δημογραφικές συνέπειες του δουλεμπορίου και για τη δημογραφική πολιτική τών Μακεδόνων και τών Ρωμαίων στη Θράκη.

Στην έρευνα της οικονομικής και κοινωνικής Ιστορίας, ή διατριβή προσφέρει ένδιαφέροντα στοιχεία που άφορούν τό έλληνοθρακικό εισαγωγικό και εξα-

γαγικό εμπόριο, την αγροτική οικονομία, την οικονομική πολιτική των Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων στὴ Θράκη, τὴν οικονομική λειτουργία τῶν ἐλληνικῶν ἀποικίων τῆς Θράκης, τὴ δημοσιονομική πολιτική τῶν Θρακῶν βασιλείων, τὴν κοινωνική δομὴ τῆς Θράκης, τὴν κοινωνική καὶ νομική θέση τῶν Θρακῶν ποὺ ζοῦσαν μέσα στὶς ἐλληνικὲς ἀποικίες, τὴν κοινωνική πολιτική τῶν Ἑλλήνων ἀποίκων καὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ τὶς κοινωνικὲς σχέσεις τῶν διαφόρων ἔθνικων ὁμάδων τῆς Θράκης.

Πολύτιμη ἀκόμα στοιχεῖα προσφέρει ἡ διατριβὴ στὴν ἱστορία τῶν ἀρχαίων λατρειῶν, στὴν ἱστορία τῆς τέχνης, καθὼς καὶ στὸν τομέα τῆς γλωσσολογίας (εἰδικότερα τῆς ἀνθρωπωνυμολογίας καὶ τοπωνυμολογίας). Κυρίως ὁμως ἡ διατριβὴ ἀποτελεῖ σπουδαία συμβολὴ στὴν ἐπιγραφικὴ ἔρευνα τῆς Θράκης. Κατ' ἀρχὰς δίνει ὅλη τὴ σχετικὴ ἐπιγραφικὴ βιβλιογραφία, ποὺ εἶναι πολυτιμότερη γιὰ τὶς μελλοντικὲς ἔρευνες, λόγω τῆς ἔλλειψης ἐνὸς corpus ὄλων τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Θράκης μὲ τὴ γεωγραφικὴ ἔκταση ποὺ εἶχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἐπειτα ἡ διατριβὴ προσφέρει τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ τὸ σχολιασμὸ καὶ τὴ βαθύτερη κατανόηση τοῦ καινοῦργου ἐπιγραφικοῦ ὕλικου ποὺ θὰ δημοσιευτεῖ μελλοντικὰ ἀπὸ τοὺς ἐρευνητές.

Γενικὰ ἡ διατριβὴ ἀποτελεῖ πολύτιμη συμβολὴ στὴν ἔρευνα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ἱστορίας, ἰδιαίτερα ὁμως τῆς ρωμαϊκῆς, ἐφόσον τὸ περισσότερο ὕλικό (κυρίως ἐπιγραφικό καὶ νομισματικό) ποὺ χρησιμοποιεῖται ἀνήκει στὴ ρωμαϊκὴ ἐποχὴ καὶ συγκεκριμένα στὸς ἀτοκρατορικοὺς χρόνους. Ἔτσι στὴν οὐσία ἡ διατριβὴ διαφωτίζει τὴν πολιτικὴ καὶ κυρίως τὴν πολιτιστικὴ ἱστορία τριῶν ρωμαϊκῶν ἐπαρχιῶν: τῆς Θράκης, τῆς Κάτω Μοισίας καὶ τῆς Μακεδονίας (τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματός της). Γιατὶ στὸ ἔδαφος τῶν ρωμαϊκῶν αὐτῶν ἐπαρχιῶν ἐκτείνονταν, ὅπως εἶναι γνωστὸ, τὰ ὄρια τῆς ἀρχαίας Θράκης. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη, προσφέρει ἡ διατριβὴ πολλὰ νέα στοιχεία ποὺ ἀφοροῦν γενικότερα προβλήματα τῆς ρωμαϊκῆς ἱστορίας, ὅπως εἶναι ὁ ρωμαϊκὸς ἀποικισμὸς, ἡ ἀμυντικὴ, οἰκονομικὴ καὶ ἐπαρχιακὴ πολιτικὴ τῆς Ῥώμης, ἡ διάδοσις τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς λατινικῆς γλώσσας στὶς ἐπαρχίες τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, οἱ σχέσεις τῶν Ῥωμαίων μὲ τοὺς ντόπιους κατοίκους τῶν ἐπαρχιῶν κ.ἄ.

Δ. ΚΑΝΑΣΤΟΥΛΗΣ

Γεωργίου Δημητροκάλλη, Οἱ δικογχοὶ χριστιανικοὶ ναοί, Ἀθήναι 1976, 80, σσ. 554, πίν. 635 ἐντὸς κειμένου, μὲ γαλλικὴ περίληψη σσ. 543-547 (ἐκδ. ΓΡΗΓΟΡΗ).

Ἡ συγγρ. τοῦ καλαισθητοῦ καὶ ὀγκώδους αὐτοῦ τόμου δὲν εἶναι ἀγνωστος στὸ ἐλληνικὸ καὶ διεθνὲς ἐπιστημονικὸ κοινόν. Ἦδη πρὶν ἀπὸ τὴν ἐργασία ποὺ θὰ προσπαθίσουμε νὰ παρουσιάσουμε στὴ συνέχεια καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἀποκορύφωσιν τῆς διατριβῆς, ἔχει γράψει πολυάριθμους μικρὰς καὶ μεγάλας μελέτες καθὼς καὶ βιβλιοκρισίες, νεκρολογίες κ.ἄ., καθὼς καὶ ἄλλα τρία ἄρθρα καὶ ἓνα βιβλίον σὲ συνεργασία μὲ τὸν καθηγ. Ν. Μουτσόπουλο.

Τὸ παρὸν βιβλίον, ποὺ ἀντικείμενό του εἶναι οἱ δικογχοὶ χριστιανικοὶ ναοί, χωρίζεται σὲ ἑπτὰ κεφάλαια. Μετὰ ἀπὸ ἓνα μικρὸ σχετικὰ Πρόλογον, τὸ Μέρος I (σσ. 3-11) εἰσάγει τὸν ἀναγνώστη στὴν προβληματικὴ τοῦ ἔργου. Δίνει τὸν ὀρισμὸ τῶν δικογχῶν ναῶν καὶ τοὺς διαχωρίζει ἀπὸ τοὺς δίκλιτους: δικογχοὶ εἶναι γενικὰ οἱ μονόκλιτοι (μονόκλιτοι) ναοὶ ποὺ ἔχουν δύο ἀνεξάρτητους χώρους ἱεροῦ ἢ καὶ δύο ἄψιδες. Πρᾶγμα δὲ κατὰ τὸ συγγρ. νὰ διακρίνονται ἀπὸ τοὺς δίκλιτους ναοὺς καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς παλαιοχριστιανικὲς βασιλικὰς μὲ δύο ἀντικρυστὲς κόγχες. Τὶς βασιλικὰς αὐτὰς ποὺ βρίσκονται κυρίως στὴ Βόρεια